

ДОСТАТНІСТЬ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ НА ДЕРЖАВНОМУ І РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

© 2015 МОРГАЧОВ І. В.

УДК 338.24

Моргачов І. В. Достатність інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів в Україні на державному і регіональному рівнях

Метою дослідження є якісний аналіз рівня достатності та об'єктивних проблем сформованого в Україні та її регіонах інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів. Уточнено проблеми існуючого в країні інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів на державному і регіональному рівнях. Сформовано і обґрунтовано пропозиції щодо вирішення виділених проблем. Визначено, що наявність інвесторів, які купують цінні папери не з метою отримання дивідендів, а для подальшого перепродажу, робить акціонерний капітал найдешевшим джерелом залучення ресурсів для забезпечення інвестиційно-інноваційних проектів. Звернуто увагу на закордонні фондові біржі як на перспективне джерело залучення відносно дешевого акціонерного капіталу для реалізації інноваційних проектів у регіонах. Залучення такого капіталу дозволяє ігнорувати закон зменшення граничної продуктивності. Розглянуто недоліки і переваги механізму страхового забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів за рахунок спрямування частини збільшення податкових надходжень від проектів на фінансову підтримку їх учасників.

Ключові слова: інфраструктурне забезпечення, інноваційні проекти і процеси, інвестиції, фондові біржі, акціонерний капітал, закон зменшення граничної продуктивності.

Рис.: 2. Бібл.: 9.

Моргачов Ілья Вікторович – кандидат економічних наук, директор Інституту післядипломної освіти і дистанційного навчання, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (кв. Молодіжний, 20а, Луганськ, 91034, Україна)

E-mail: morgachov-ilya@yandex.ua

УДК 338.24

UDC 338.24

Моргачёв И. В. Достаточность инфраструктурного обеспечения инвестиционно-инновационных процессов в Украине на государственном и региональном уровнях

Целью исследования является качественный анализ уровня достаточности и объективных проблем сформированного в Украине и ее регионах инфраструктурного обеспечения инвестиционно-инновационных проектов. Уточнены проблемы существующего в стране инфраструктурного обеспечения инвестиционно-инновационных процессов на государственном и региональном уровнях. Сформированы и обоснованы предложения по решению выделенных проблем. Определено, что наличие инвесторов, которые покупают ценные бумаги не с целью получения дивидендов, а для дальнейшей перепродажи, делает акционерный капитал самым дешевым источником привлечения ресурсов для обеспечения инвестиционно-инновационных проектов. Обращено внимание на зарубежные фондовые биржи в качестве перспективного источника привлечения относительно дешевого акционерного капитала для реализации инновационных проектов в регионах. Привлечение такого капитала позволит игнорировать закон уменьшения предельной производительности. Рассмотрены недостатки и преимущества механизма страхового обеспечения инвестиционно-инновационных процессов за счет направления части увеличения налоговых поступлений от проектов на финансовую поддержку их участников.

Ключевые слова: инфраструктурное обеспечение, инновационные проекты и процессы, инвестиции, фондовые биржи, акционерный капитал, закон уменьшения предельной производительности.

Рис.: 2. Библ.: 9.

Моргачёв Илья Викторович – кандидат экономических наук, директор Института последипломного образования и дистанционного обучения, Восточноукраинский национальный университет им. В. Даля (кв. Молодежный, 20а, Луганск, 91034, Украина)

E-mail: morgachov-ilya@yandex.ua

Morgachov I. V. Sufficiency of Infrastructural Support of Investment-Innovation Processes in Ukraine at the National and Regional Levels

The aim of the study is a qualitative analysis of the level of sufficiency and real issues of the infrastructural support of investment-innovative projects, established in Ukraine and its regions. Issues of the infrastructural support of investment-innovative processes, existing in the country at the national and regional levels, have been identified. Proposals to address the identified issues have been formed and substantiated. It has been determined that existence of investors who buy the securities not to receive dividends, but in order to resale them, makes the equity investments the cheapest source of resource mobilization for supporting the investment and innovative projects. Attention has been drawn to foreign stock exchanges as a promising source of relatively cheap equity capital for implementing innovative projects in the regions. Attracting such capital will allow to ignore the law of reducing the maximum productivity. Disadvantages and advantages of insurance support of investment-innovation processes through the deployment of increased tax revenue from the projects on financial supporting their members have been considered.

Key words: infrastructural support, innovative projects and processes, investments, stock exchanges, stock capital, law of reducing the maximum productivity.

Рис.: 2. Bibl.: 9.

Morgachov Ilya V. – Candidate of Sciences (Economics), Director of the Institute of Continuing Education and Distance Learning, East-Ukrainian National University named after V. Dahl (kv. Molodizhnyy, 20a, 91034, Ukraine)

E-mail: morgachov-ilya@yandex.ua

Розвиток як національного, так і регіонального господарства має місце внаслідок реалізації інвестиційно-інноваційних проектів. Важливість таких проектів давно вже не є суперечливою і визнана більшістю економістів. Немаловажну роль в підтримці перших здійснює інфраструктурне забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів. Тому в більшості розвинених країн державні та регіональні органи влади створюють сприятливі умови для розвитку цього забезпечення.

Протягом свого існування Україна завжди відчувала потребу як іноземних, так і внутрішніх інвестицій у розвиток регіонів і національного господарства. Тому серед вітчизняних науковців тематика була досить актуальною. Державні службовці в країні були солідарні з науковцями і тому здійснювали адекватні дії, і в цілому інфраструктурне забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів в Україні сформовано і функціонує вже досить довгий період. Однак залишається питання достатності

відповідного забезпечення, оскільки обсяги інвестицій в інвестиційно-інноваційні проекти багатьма фахівцями визнаються недостатніми. Важливо виділити об'єктивні проблеми формування відповідного забезпечення з метою в подальшому спробувати їх вирішити.

Аналіз останніх досліджень за напрямом [2 – 9] дозволяє визнати наявність глибоких напрацювань тематики. Проблемам інвестиційно-інноваційного розвитку країни та її регіонів присвячені праці таких вітчизняних вчених, як: Алимов О., Біла С., Бабич В., Беседін В., Воронкова А., Воротін В., Гальчинський А., Гейец В., Герасимчук М., Гончаров В., Долішній М., Дорофієнко В., Кондрашов О., Лукинов І., Лушкін В., Мартиненко В., Мерзляк А., Павлов І., Перерва П., Черваньов Д., Чумаченко М.

Роботи цих та інших вітчизняних вчених дозволяють дати відповідь на багато питань за темою, однак питання рівня достатності сформованого інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів в країні та її регіонах залишається відкритим на сучасному етапі досліджень.

Об'єктивні проблеми формування відповідного забезпечення в Україні та пропозиції їх вирішення сформульовано в багатьох працях вітчизняних вчених, однак можливим є подальше поглиблення і уточнення цього питання.

Метою статті є якісний аналіз рівня достатності та об'єктивних проблем сформованого в Україні та її регіонах інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів.

Уточнимо, що згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» як відповідну інфраструктуру ми можемо розглядати «сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [1].

З огляду на сформовану нормативну базу і погляди науковців до інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів прийнято відносити: вищі навчальні заклади; академії; державні заклади і установи, що здійснюють підтримку інвестиційно-інноваційних проектів; комерційні банки; страхові компанії; фондові біржі та брокерські організації.

Здавалося б, сформовано і діють практично всі ланцюги відповідної інфраструктури, яка має проводити інвестиційно-інноваційні проекти від зародження ідеї до її практичної втілення. Наприклад, тільки в складі державних закладів і установ, що здійснювали (формально або реально) підтримку інвестиційно-інноваційних проектів, можна було нарахувати такі: Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації та виконавчі органи місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності, Департамент інноваційного розвитку, діючий у структурі Міністерства освіти та науки, Українська державна інноваційна компанія, Міжвідомча комісія з питань науково-технологічної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України; Комісія з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів, Український інститут науково-технічної і економічної інформації, Державний реєстр технопарків та інноваційних структур інших типів, Центр інноваційних і інвестиційних програм при Національному інституті стратегічних досліджень, Державний інноваційний фонд.

Однак інноваційні процеси в Україні та її регіонах протікають досить повільно, і обсяги інвестицій. По-перше, несуттєві в порівнянні з країнами, що розвиваються, а по-друге, динаміка інвестицій в Україні є негативною (рис. 1).

Отже, елементи інфраструктури є, але зв'язок між ними недосконалий, або не вистачає певних елементів, що дозволило б об'єднати існуючі ланцюги в ефективний механізм підтримки інвестиційно-інноваційних проектів.

У чому ж недолік інфраструктури, що розглядається? Є освітні заклади, які готують фахівців-менеджерів і технічних спеціалістів; є автори ідей, які працюють в академіях, вишах і на підприємствах. Є державні заклади і нормативна база, що, теоретично, повинно сприяти реалізації проектів. Є банківська система, яка має постачати позиковий капітал, є фондова біржа, яка є джерелом акціонерного капіталу. Однак інноваційні проекти, особливо в регіонах країни, реалізуються повільно.

Усі інноваційні проекти є інвестиційними і вимагають коштів. Держава є основним акумулятором коштів в країні, тому на національній й важливі проекти кошти певним чином виділяються, у той час як на проекти регіонального значення їх завжди не вистачає.

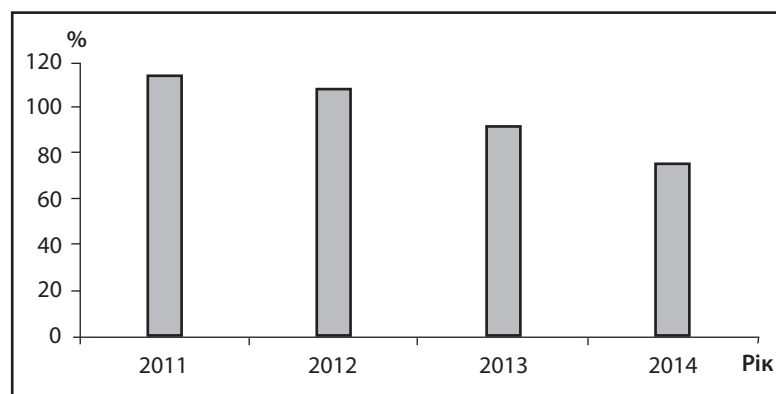

Рис. 1. Індеси капітальних інвестицій в Україні, % до попереднього року

Оскільки банківські позики є найдорожчим джерелом капіталу у світі і в Україні зокрема, то орієнтуватися на це джерело капіталу при реалізації інноваційних проєктів, які є найризикованішими, – недоцільно. Високий рівень інфляції та низький рівень ліквідності вітчизняної банківської системи зробили ціну банківського кредиту в Україні досить високою. Отже залишається акціонерний капітал, основним джерелом якого є фондові біржі.

Чому саме фондова біржа є перспективним джерелом капіталу для фінансування інноваційних проєктів? У світі, у т. ч. і в Україні, сформувалася сукупність інвесторів, які купують акції та торгують ф'ючерсними контрактами, плануючи в короткостроковій перспективі заробити на зміні ціни об'єкта купівлі-продажу. Причому в Україні за більшістю акцій не сплачується жодних дивідендів, у той час як акції таких підприємств активно купуються і продаються на фондовій біржі. Аналогічною є ситуація щодо фондового ринку інших країн. У такому випадку, коли емісія акцій здійснюється без зобов'язань виплати дивідендів, ціна відповідного капіталу для емітентів цінних паперів умовно наближується до нуля.

Українська фондова біржа за обсягами капіталу, що обертається, поступається Московській або Нью-Йоркській, однак доступ і до першої не є повністю відкритим для тих осіб (резидентів країни), хто має потребу в акціонерному капіталі. Доступ до закордонних бірж для вітчизняних підприємств є ще більш складним. Перешкоди пов'язані з організаційною формою і масштабом. Робити емісію власних акцій або облігацій на фондовій біржі можуть акціонерні товариства, що відповідають певним вимогам щодо звітності та масштабам. Навіть виконання всіх вимог фондової біржі й отримання до неї доступ все ще не гарантує успіху, оскільки інвестори, які націлені на спекулятивний прибуток від зміни вартості цінних паперів, як правило, купують ліквідні акції. Це створює ситуацію, коли вартість цінних паперів відомих підприємств починає перевищувати бухгалтерську, у той час як акції «невдомих і нецікавих» для таких інвесторів підприємств набагато нижче їх бухгалтерської вартості.

За таких умов на регіональному рівні успішно реалізовувати інноваційні проєкти можуть корпорації, які відповідають умовам емісії акцій на Українській, Московській або іншій фондовій біржі, при цьому є відомими настільки, щоб інвестори були готовими купувати відповідні акції, не маючи сумніву в їх ліквідності. Досягши такого масштабу, такі корпорації можуть реалізувати декілька інноваційних проєктів або одночасно зі своєю основною діяльністю, або повністю зосередитися тільки на проєктах. До того ж, масштаб основної діяльності корпорацій має бути таким, щоб «безболісно» покривати збитки від провальних інноваційних проєктів.

Проблема полягає в тому, що створення такої складної системи заради одного проєкту стає недоцільним. Уже діючі в регіонах підприємства, які відповідають вказаним умовам, спеціалізуються на певній діяльності, що не пов'язана з багатьма необхідними для регіону інноваційними проєктами. Більшість таких акціонерних товариств не тільки не диверсифікують свою діяльність,

але й ідуть шляхом аутсорсінгу, не бажаючи обтяжувати себе другорядним клопотом. Великий масштаб підприємств робить проблематичним управління і породжує бюрократизм. Відомі акціонерні товариства, акції яких вільно обертаються на фондових біржах, здобули успіх завдяки спеціалізації. Наприклад, ПАТ «Державна енергогенеруюча компанія «Центренерго» спеціалізується на виробництві електричної енергії. Така компанія, вірогідно, реалізує певні інноваційні проєкти, однак тільки ті, що пов'язані з основною діяльністю.

Вирішення проблеми може стати створення місцевими органами влади холдингового підприємства з метою виходу на фондові біржі. За умов отримання акціонерного капіталу і реалізації певного інноваційного проєкту в подальшому можна створювати дочірні підприємства з поступовим їх продажем (приватизацією). Однак така пропозиція породжує проблему бюрократизму і високої імовірності корупційних дій з боку державних службовців. З огляду на високий рівень відповідальності, яку мають взяти на себе місцеві державні органи влади, реалізація такої пропозиції уявляється малоімовірною.

Як об'єктивно невирішені проблеми розвитку інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів на регіональному рівні можна визначити:

- ✦ недосяжність для венчурних фірм дешевого акціонерного капіталу;
- ✦ висока ціна банківських позик;
- ✦ незацікавленість у диверсифікації підприємств, що мають доступ до фондових бірж;
- ✦ обмеженість коштів місцевих бюджетів для прямої фінансової підтримки інноваційних проєктів в регіонах;
- ✦ проблематичність штучного створення державними органами влади недержавного підприємства, яке одночасно є реалізатором інвестиційно-інноваційних проєктів і має можливість емісії акцій на фондових біржах;
- ✦ друга та подальші емісії акцій вже діючого підприємства, як правило, знижують ринкову вартість цінних паперів першої емісії, що змушує керівництво стримуватися від нескінчених емісій і обмежує доступ капіталу;
- ✦ ресурси вітчизняних страхових компаній використовуються далеко не в повному обсязі для фінансового забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності.

Невирішеність цих проблем робить всю інноваційну інфраструктуру малоефективною навіть при досконалої нормативній базі й розгалуженості державних закладів, що формально мають підтримувати відповідні проєкти.

Наявність об'єктивних проблем не означає неможливості їх вирішення. Враховуючи те, що місцеві органи влади мають всіляко сприяти розвитку інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів, слід звернути увагу на необхідність пріоритетності в підтримці тих підприємств, які мають вихід на закордонні фондові біржі.

Відповідна пріоритетність зумовлена об'єктивною дією закону зменшення граничної продуктивності. Дія цього закону робила доцільним рівномірного розподілу інвестицій між регіонами. В умовах командно-адміністративної економіки такий розподіл можна було здійснювати в більшому ступені, а в умовах ринкової – тільки щодо бюджетних інвестицій, які реалізують державні органи влади.

Внутрішні інвестиційні ресурси є обмеженими, а зовнішні – умовно є невичерпаними. Щодо внутрішніх обмежених інвестиційних ресурсів має місце дія закону зменшення граничної продуктивності, що змушує досить обережно ставитися до їх витрачання. Щодо зовнішніх інвестицій – також має місце дія відповідного закону, але умовна невичерпаність і дешевизна цього ресурсу робить можливим його не помічати.

Інший напрям удосконалення інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційних процесів на державному і регіональному рівнях полягає у формуванні кардинально новітніх механізмів страхування за участю державних і регіональних органів влади. Основною передумовою цього заходу є необхідність диференціації податкових надходжень від реалізації інвестиційних проектів і виділення частини таких надходжень на страхове забезпечення цих самих або інших інвестиційно-інноваційних проектів, що планується реалізувати. Оскільки збільшення податкових надходжень до державного і місцевих бюджетів від реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності отримує тільки держава, то і здійснення страхового забезпечення ризикових інноваційних проектів є прерогативою держави в особі відповідних органів влади як державного, так і регіонального значення.

Яким же чином можна застосовувати державне страхове забезпечення інвестиційно-інноваційних проектів? В основному річ йде про частину ставки процента за банківськими кредитами або про частину позики, яку позичальник не зможе повернути внаслідок провалу проекту.

Реалізація інвестиційно-інноваційних проектів потребує капіталу, якого в їх організаторів може не вистачати. Залучення банківських кредитів для реалізації відповідних проектів часто вимагає наявності застави у позичальника, якої в їх організаторів може не бути або вона не в повному обсязі може покривати потребу в кредитних коштах. Часткове вирішення цієї проблеми може здійснюватися шляхом механізму державного страхового забезпечення реалізації інвестиційно-інноваційних проектів, який передбачає видачу страхового сертифіката в розмірі побічного результату від реалізації проектів у вигляді збільшення податкових надходжень. Такий сертифікат може використовуватися як заставу.

Однією із загроз державному страховому забезпечення інвестиційно-інноваційних проектів є роки фінансово-економічних криз, коли імовірність невиконання зобов'язань організаторів проектів перед банками стрімко зростає. Фінансово-економічні кризи можуть траплятися раз на десять або двадцять років, що може зумовити відсутність статистики за такі роки. Загроза фінансово-економічних криз проявляється в даному

випадку в тому, що зменшення податкових надходжень до державного і місцевих бюджетів у цьому періоді накладається на збільшення страхової компенсації за невиконаними зобов'язаннями організаторів проектів. Незважаючи на те, що основою державного страхового забезпечення інвестиційно-інноваційних проектів є побічний результат від їх реалізації у вигляді збільшення податкових надходжень, джерелом забезпечення є кошти бюджету (державного або місцевого). Для нейтралізації загрози фінансово-економічних криз необхідним є формування резервів, які мають використовуватися в період дії відповідних криз.

Ще однією загрозою державному страховому забезпеченню відповідних проектів є моральний ризик, який у даному випадку проявляється в можливості використання сертифікатів для зловживань і шахрайства осіб, які можуть видавати себе за організаторів інвестиційно-інноваційних проектів. Цей ризик притаманний будь-якому виду страхування, тому для його нейтралізації слід використовувати класичні механізми боротьби з моральним ризиком: розподіл ризику з відповідним суб'єктом, тобто коли він має забезпечити частину застави за власні кошти; компенсація частини втрат; передача банку (позичальнику) права власності на результаті проекту у випадку його невдачі.

Схему державного страхового забезпечення інвестиційно-інноваційних проектів, що зазнали невдачі, наведено на *рис. 2*.

Використання страхового забезпечення в особі державних органів влади інвестиційно-інноваційних проектів як додаткової фінансової підтримки має свої недоліки:

- ✦ цей механізм є досить громіздким, бюрократичним і вимагає додаткового фінансування;
- ✦ його можна застосовувати в основному при використанні банківських позик, оскільки при використанні акціонерного капіталу необхідність у ньому відпадає;
- ✦ створюються умови для недбалого ставлення до ризику при розробці та реалізації інвестиційно-інноваційних проектів, оскільки вони підлягають частковому страховому забезпеченню з боку держави;
- ✦ безпосередня фінансова підтримка надходить у тому числі у разі провалу проекту, що створює умови для не ефективного витрачання коштів;
- ✦ механізм дозволяє лише частково пом'якшити фінансовий тягар і кардинально не вирішує питання фінансування проектів.

Незважаючи на об'єктивні недоліки механізму страхового забезпечення державою інвестиційно-інноваційних проектів, він може бути додатковим стимулом комплексної підтримки інноваційних процесів з використанням як акціонерного, так і банківського капіталу. До того ж, він дозволить спрямувати банківські позики зі споживчих кредитів до реального сектора економіки, що сприятиме створенню додаткових робочих місць, виробничих потужностей, більш ефективного використання заощаджень домашніх господарств.

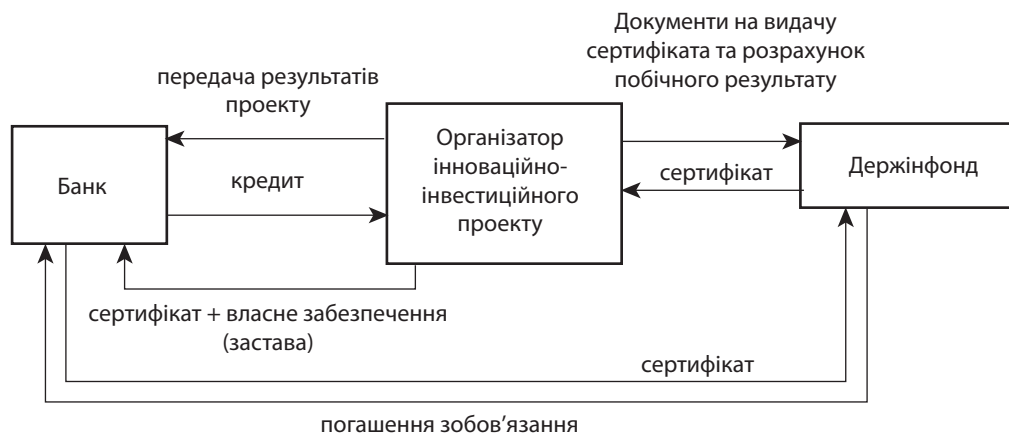

Рис.2. Схема державного страхового забезпечення інвестиційно-інноваційних проектів за умов їх невдачі

Примітка: погашення зобов'язання перед банком Держінфонд має здійснювати в розмірі страхової суми, що зазначена в сертифікаті. Однак відповідне зобов'язання погашається спочатку за рахунок власного забезпечення (застави) організатора проекту та результатів останнього, у випадку нестачі коштів – за рахунок Держінфонду в межах страхової суми.

ВИСНОВКИ

Інфраструктурне забезпечення інвестиційно-інноваційних проектів на державному і регіональному рівнях в Україні сформовано, однак має об'єктивні недоліки, основна маса яких полягає у фінансовій площині. Незважаючи на об'єктивний характер виявлених проблем інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності, вони в перспективі мають шанс бути вирішеними. Як перспективні реалізатори регіональних інвестиційно-інноваційних проектів зауважено на підприємства, що мають можливість емісії акцій на закордонних фондових біржах. Відповідна перспективність пояснюється низькою вартістю акціонерного капіталу, а закордонне його походження дозволяє нехтувати законом зменшення граничної продуктивності.

Більш комплексна фінансова підтримка інвестиційно-інноваційних процесів з боку держави можлива завдяки формуванню механізму страхового забезпечення учасників проектів, матеріальною основою якого є частина додаткових податкових надходжень від цих самих інвестиційно-інноваційних проектів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – 266 с.
2. **Богма О. С.** Кластери і технопарки – основа переходу вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку / О. С. Богма // Вісник Хмельницького національного університету. – 2006. – № 6, Т. 3. – С. 189 – 193.
3. **Бондар І. О.** Розвиток малого підприємства в інноваційній структурі / І. О. Бондар // Прометей. – 2005. – № 3 (18). – С. 118 – 123.
4. **Воронкова А. Э.** Инвестиционное обеспечение инновационных проектов / А. Э. Воронкова, Л. М. Кузьменко // Вісник Академії економічних наук України. – 2003. – № 1. – С. 49 – 53.
5. **Гончаров В. М.** Державна інноваційна політика розвитку науково-технічних систем : монографія / В. М. Гончаров, І. В. Моргачов. – Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2013. – 372 с.
6. **Гончаров В. М.** Підвищення ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства за умов ринкового оточення : монографія / В. М. Гончаров, Д. В. Солоха, О. А. Федіна, В. К. Мухомадов, О. О. Кузнецов. – Донецьк : СПД Куприянов В. С., 2007. – 202 с.

7. Кондрашов О. М. Державна стратегія інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності промисловості / О. М. Кондрашов // Науковий вісник академії муніципального управління. – 2010. – № 4. – С. 155 – 159.

8. Тінтулов Ю. В. Управління інвестиційно-інноваційним розвитком корпоративних підприємств харчової промисловості / Ю. В. Тінтулов // Ефективна економіка. – 2012. – № 12. – С. 113 – 115.

9. Чаленко Н. В. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств легкої промисловості: передумови та механізм управління / Н. В. Чаленко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3, Т. 3. – С. 80 – 84.

REFERENCES

- Bohma, O. S. "Klastery i tehnoparky - osnova perekhodu vitchyznianoї ekonomiky na innovatsiyni shliakh rozvytku" [Clusters and technology parks - the basis of the national economy transition to innovative way of development]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 3, no. 6 (2006): 189-193.
- Bondar, I. O. "Rozvytok maloho pidpriemstva u innovatsiyniї strukturi" [Small businesses in innovative structure]. *Prometei*, no. 3 (18) (2005): 118-123.
- Chalenko, N. V. "Investytsiino-innovatsiina diialnist pidpriemstv lehkoї promyslovosti: peredumovy ta mekhanizm upravlinnia" [Investment and innovation activities of enterprises of light industry background and management mechanism]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 3, no. 3 (2010): 80-84.
- Honcharov, V. M., and Morhachov, I. V. *Derzhavna innovatsiina polityka rozvytku naukovo-tekhnichnykh system* [State Innovation policy of scientific and technical systems]. Luhansk: Noulidzh, 2013.
- Honcharov, V. M. et al. *Pidvysychennia efektyvnosti investytsiino-innovatsiinoї diialnosti pidpriemstva za umov rynkovoho otoczenia* [Improving the efficiency of investment and innovation enterprises in the market environment]. Donetsk: SPD Kupriyanov V. S., 2007.
- Kondrashov, O. M. "Derzhavna stratehiia infrastrukturalnoho zabezpechennia investytsiino-innovatsiinoї diialnosti promyslovosti" [Public policy to ensure infrastructure investment and innovation industry]. *Naukovi visnyk akademii munitsypalnoho upravlinnia*, no. 4 (2010): 155-159.
- [Legal Act of Ukraine] (2002).
- Tintulov, Yu. V. "Upravlinnia investytsiino-innovatsiynym rozvytkom korporatyvnykh pidpriemstv kharchovoi promyslovosti" [Managing innovation and investment corporate food industry]. *Efektivna ekonomika*, no. 12 (2012): 113-115.
- Voronkova, A. E., and Kuzmenko, L. M. "Investitsionnoye obepecheniye innovatsionnykh proektov" [Investment support for innovative projects]. *Visnyk Akademii ekonomichnykh nauk Ukrainy*, no. 1 (2003): 49-53.